

9 Statistika, odhady parametrů

Teorie: Základní statistické zpracování a bodové odhady

Populace je soubor objektů (statistických jednotek), který je vymezen jejich výčtem nebo charakterizací jejich vlastností, může být proto konečný (rozsah označujeme N) i nekonečný. Typ rozdělení ani jeho parametry neznáme.

Statistická šetření umožní na základě opakovaných pozorování $X_1, X_2, \dots, X_n$ usuzovat na vlastnosti populace.

Náhodný výběr je pokud pozorování $X_1, X_2, \dots, X_n$ jsou nezávislá a stejně rozdělená.

Data je souhrn konkrétních číselných údajů $x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$ (výsledek opakovaných pokusů).

Populace	←Výběr	←Excel
stř. hodnota EX	průměr $\bar{x} = 1/n \sum_{i=1}^n x_i$ (včetně textových buněk)	PRŮMĚR(data) AVERAGEA(data)
rozptyl $varX$	výběrový rozptyl $s^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2$	VAR.S(data) VAR.VÝBĚR(data)
směr.odchylka $\sqrt{varX}$	výběrová odchylka $s = \sqrt{s^2}$	SMODCH.VÝBĚR.S(data) STDEV.S(data)
medián $x_{50\%}$	výběrový medián	MEDIAN(data)
kvartily $x_{0\%}, x_{25\%}, x_{50\%}, x_{75\%}, x_{100\%}$		QUARTIL.INC(data;0.4) QUARTIL.EXC(data;0.4)
kvantil x_α		PERCENTIL.INC(data;\alpha) PERCENTIL.EXC(data;\alpha)
pořadí (0-sestupně,1-vzestupně)		RANK.EQ(hodnota;data;0,1) RANK.AVG(hodnota;data;0,1)
funkce hustoty	histogram	ČETNOSTI(data; hodnoty)
distribuční funkce	kumulované četnosti	

Teorie: Intervalové odhady parametrů Θ ve tvaru $(D; H)$ se spolehlivostí $1 - \alpha$

Pro parametr μ normálního rozdělení (pro známý rozptyl σ^2) $\left(\bar{x} - u_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}; \bar{x} + u_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}} \right)$

Pro parametr μ normálního rozdělení (pro neznámý rozptyl) $\bar{x} \pm t_{1-\frac{\alpha}{2}}(\nu = n-1) \cdot \frac{s}{\sqrt{n}}$

Pro parametr σ^2 normálního rozdělení $\left(\frac{(n-1)s^2}{\chi_{1-\frac{\alpha}{2}}^2(\nu = n-1)}; \frac{(n-1)s^2}{\chi_{\frac{\alpha}{2}}^2(\nu = n-1)} \right)$

Pro parametr p alternativního rozdělení $\left(\hat{p} - u_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \sqrt{\frac{\hat{p}(1-\hat{p})}{n}}; \hat{p} + u_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \sqrt{\frac{\hat{p}(1-\hat{p})}{n}} \right)$

(9.1) Z náhodného výběru

9.99 10.42 10.34 10.49 10.02 11.23

10.22 9.95 10.32 10.76 9.70 10.86

odhadněte střední hodnotu, rozptyl a směrodatnou odchylku.

$$[\bar{x} = 10.358; s^2 = 0.188; s = 0.433]$$

(9.2) Z náhodného výběru rozsahu $n = 25$ byl určen aritmetický průměr $\bar{x} = 151.25$ a výběrový rozptyl $s^2 = 32.5$.

(a) Sestrojte 95% interval spolehlivosti pro střední hodnotu μ .

$$[\text{pro známý rozptyl } D = \bar{x} - u_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}} = 151.25 - u_{0.975} \sqrt{\frac{32.5}{25}} = 149.02,]$$

[kde $u_{0.975} = 1.96$ podle tabulek nebo v Excelu NORM.S.INV(0.975)]

[CONFIDENCE.NORM(α ;s;n)]

$$[\text{pro neznámý rozptyl } D = \bar{x} - t_{1-\frac{\alpha}{2}} \cdot \frac{s}{\sqrt{n}} = 151.25 - t_{0.975} \sqrt{\frac{32.5}{25}} = 148.90,]$$

[kde $t_{0.975} = 2.06$ podle tabulek nebo v Excelu T.INV.2T(0.05;25-1)]

(b) Sestrojte 90% interval spolehlivosti pro střední hodnotu μ .

[pro známý rozptyl: (149.37; 153.13)]

[CONFIDENCE.T(α ;s;n)]

(c) Určete rozsah výběru n tak, aby šířka 95% intervalu spolehlivosti pro střední hodnotu $\varepsilon = H - D$ byla 2.

[přibližně $n = 127$]

(d) Sestrojte 90% a 95% intervaly spolehlivosti pro rozptyl σ^2 .

[90% interval : (21.42; 56.32) ;95% interval : (19.82; 62.90)]

[kvantily χ^2 rozdělení v tabulkách nebo v Excelu CHISQ.INV(α ;volnost)]

(9.3) Proved'te n krát pokus hození mincí a na základě získaných dat odhadněte bodově a intervalově pravděpodobnost, že padne líc.

(9.4) Proved'te základní statistické zpracování výsledků prvních testů.

(a) spočtete základní charakteristiky souboru - průměr, rozptyl, směrodatná odchylka

(b) vykreslete histogram dat

(c) sestrojte intervalové odhady počtu získaných bodů

Výpočty kvantilů v Excelu

normální rozdělení	u_α	NORM.S.INV(α)
	$u_{1-\alpha/2}$	NORM.S.INV($1 - \alpha/2$) nebo NORMSINV($1 - \alpha/2$)
t- rozdělení	t_α	T.INV(α ;volnost)
	$t_{1-\alpha/2}$	T.INV($1 - \alpha/2$;volnost) nebo T.INV.2T(α ;volnost)
		nebo TINV(α ;volnost)
χ^2 - rozdělení	χ_α^2	CHISQ.INV(α ;volnost) nebo CHIINV($1-\alpha$;volnost)

Odhady ve WolframAlpha confidence interval for mean, sample mean, variance , standard deviation